

De vakdocent *als sportloopbaancoach*

Maatwerk bij het zoeken naar passend sportaanbod voor leerlingen van het vmbo

In dit verslag krijgen we kijk op een kleinschalig onderzoek dat in Zwolle en Zetten is gehouden om te kijken wat redenen zijn waarom sportdeelname in het voortgezet onderwijs terugloopt.

Door: Gert van Driel

De cijfers liegen er niet om. In het voortgezet onderwijs geven jongeren minder prioriteit aan sport en verliezen ze hun binding met de georganiseerde sport. In het vmbo is de sportparticipatie erg laag. Allerlei sportoriëntatieprogramma's zijn er nog onvoldoende in geslaagd om de sportdeelname van deze groep structureel te verhogen. De vakdocent ziet alle jongeren gedurende de hele periode dat ze op het voortgezet onderwijs zitten, ook de groep die de binding met sport heeft verloren, dreigt te verliezen of zelfs helemaal niet sport. Met de pilot 'vakdocent als sportloopbaancoach' hebben NOC*NSF en KVLO in het schooljaar 2010-2011 op twee scholen voor voortgezet onderwijs getoetst wat de rol van de vakdocent kan zijn en wat hij nodig heeft om als sportloopbaancoach jongeren te enthousiasmeren voor een leven lang sport. Met als beoogd effect:

- stoppen met sport tijdig te signaleren en alternatief te bieden
- sport beter in te passen in veranderende tijdsindeling van jongeren
- jongeren betrekken bij en verantwoordelijk maken voor (aanpassen) sportaanbod
- andere vormen van binden met sport realiseren.

De betrokken scholen zijn de vmbo bovenbouwlocatie TalentStad te Zwolle, en de vmbo onderbouw van het Hendrik Piersoncollege te Zetten.

Leerlingenenquête

Om inzicht te krijgen in de sportdeelname van de leerlingen is een enquête opgesteld die leerlingen indeelt in vier groepen:

- 1 Wel lid van een sportvereniging en betrokken bij die vereniging. Gevaar van uitval te verwaarlozen.
- 2 Wel lid van een sportvereniging maar niet zo betrokken. Geven aan het niet heel erg naar hun zin te hebben op de club. Gevaar van uitval aanwezig.
- 3 Geen lid van een sportvereniging maar wel gemotiveerde beweger. Zou misschien wel willen sporten maar ergens ligt een oorzaak waarom dat niet lukt. >>

FOTO: MICHEL KRUISWIJK

- 4 Geen lid van een sportvereniging en ongemotiveerde beweging. Heeft geen behoefte om op zoek te gaan naar een geschikte sportvereniging.

In Zwolle hebben in totaal 36 leerlingen de enquête ingevuld. Veertien leerlingen zijn lid van een sportvereniging, 22 niet. Van deze 22 geven zeven leerlingen aan wel te willen sporten.

In Zetten hebben 45 leerlingen de enquête ingevuld. 28 leerlingen zijn lid van een sportvereniging, zeventien niet.

Tweetal casussen binnen het project

(de gebruikte namen zijn fictief)

Meisje

Situatie

Leerling Sabine is een moslimmeisje en draagt een hoofddoek. In de gymlessen doet ze actief mee en maakt ze plezier. De hoofddoek is voor de gymlessen geen beperking. Uit de enquête komt dat Sabine niet zo vaak sport. Ze zou wel graag via school in contact komen met sportverenigingen.

Gesprek

Tijdens het gesprek vraag ik Sabine waarom ze geen lid is van een sportvereniging. Ze vertelt dat haar hoofddoek een te grote barrière vormt om te gaan sporten. Dit komt niet overeen met het beeld uit de gymlessen. Op de vraag wat ze zou doen als er geen beperkingen waren om te sporten begint ze te stralen en antwoordt ze meteen: "ik zou op een voetbalclub willen."

Eventuele oplossing

Via een telefonisch gesprek met de KNVB word ik attent gemaakt op het bestaan van de sporthoofddoek. Bij recreatieve sporters zou het dragen van een hoofddoek geen enkel probleem moeten zijn. Ik krijg binnen tien minuten een folder opgestuurd waarin het sporten voor allochtone meiden aangemoedigd wordt. Naast het dragen van een hoofddoek in het veld zijn er misschien nog meer belemmeringen. Zo vormt misschien het douchen na het sporten een probleem. Ook zal er gesport worden in een omgeving waar veelal jongens/mannen aanwezig zijn. Wat in dit geval naast de hoofddoek nog meer belemmeringen zijn is nog niet helemaal duidelijk. Een oplossing zou zijn om in gesprek te komen met de ouders over de mogelijkheden voor een lidmaatschap bij de voetbalvereniging. Voor een sportloopbaancoach interessant om te kijken of er meiden op Zwolse voetbalclubs zijn met gelijke problematiek.

Jongens

Situatie

Een hoop jongens die de enquête invullen geven aan geen lid te zijn van een sportclub, maar wel interesse te hebben in fitness.

Gesprek

Tijdens de gesprekken blijkt een hoop jongens thuis krachttraining te doen. Deze jongens gaven allemaal aan behoefte te hebben aan begeleiding, en aan een accommodatie met meer mogelijkheden. Een lidmaatschap bij de fitness is echter vaak te duur.

Oplossing

Deze situatie biedt de mogelijkheid om met een enkele interventie veel jongeren aan het sporten te krijgen. De jongeren gaven aan een accommodatie met meer mogelijkheden nodig te hebben om beter te kunnen trainen. Ook professionele hulp zou gewenst zijn. Een mooie oplossing zou zijn om op school een krachthoek in te richten. De jongeren kunnen hier aansluitend op hun schooltijden trainen. Op vaste momenten in de week kunnen ze professionele begeleiding krijgen door een LO-docent. Samen onderzoeken wat goede trainingsschema's zouden zijn is voor jongeren een mooi leerproces. Ook kunnen de leerlingen betrokken worden bij het meten van behaalde resultaten. De leerlingen kunnen zelf verantwoordelijk gemaakt worden voor hun krachthoek. Hoe wordt er omgegaan met de materialen en hoe zorgen we voor een sfeer waarin iedereen optimaal kan trainen? Voor enthousiaste vmbo-leerlingen zou dit een mooie leerervaring zijn.

De gegevens uit de enquête maken het mogelijk om gericht met de leerlingen in gesprek te gaan. In Zetten zijn de groeps gesprekken klassikaal, en dus met alle leerlingen gevoerd.

In Zwolle zijn de groeps gesprekken gevoerd met de leerlingen uit groep drie en vier (niet lid van een sportvereniging). Gesprekken vonden plaats met vijf leerlingen en twee docenten, waaronder de vakdocent.

Groepsgesprekken met leerlingen

In de gesprekken is het sportgedrag van de leerlingen besproken. Waarom haken ze af? En een minstens zo belangrijke vraag is: Hebben ze interesse in een passend aanbod? Na vier gesprekken met in totaal 22 leerlingen is in Zwolle geconcludeerd dat voor zeker vijftien leerlingen geldt dat ze behoefte hadden aan hulp bij het vinden van een sportaanbod. Voor deze leerlingen kunnen vervolgotrajecten gestart worden.

Uit de groepsgesprekken met de leerlingen in Zwolle is een aantal belangrijke redenen voor het niet sporten naar voren gekomen:

- het financiële aspect is voor sommige leerlingen een belemmering om lid te worden van een sportvereniging
- culturele factoren waardoor met name allochtone meiden geen lid worden van een sportvereniging (het al dan niet dragen van een hoofddoek, gemengd sporten, etc.)
- gebrek aan de juiste/voldoende informatie maakt dat leerlingen niet weten welke mogelijkheden tot sporten er zijn. Hierdoor is de juiste sport nog niet gevonden
- het niet kunnen voldoen aan de sociaal- maatschappelijke wensen die een club stelt. Leerlingen verwoorden dit als niet altijd goed kunnen opschieten met trainers en medespelers.

Uit de groepsgesprekken in Zetten kwam naar voren dat leerlingen wel meer willen sporten:

- als het maar op en tijdens school kan plaatsvinden
- de sport door iemand van buiten zou moeten worden gegeven
- de sport liefst structureel op een vast tijdstip kan plaatsvinden
- zelf regelen en organiseren ook leuk is voor de minder gemotiveerde sporters
- om de wensen van klasgenoten voor sportaanbod te blijven volgen digitale oplossing: 'its learning' gebruikt kan worden.

Vervolgotrajecten

In vervolgotrajecten moet gekeken worden hoe passend sportaanbod aangeboden gaat worden aan de leerlingen. In schooljaar 2010-2011

zijn er nog geen concrete vervolgtrajecten gestart. In het schooljaar 2011-2012 zet Talentstad Zwolle de opgedane ervaringen door (enquête, groepsgesprekken en organiseren vervolgtrajecten). In Zetten is nog geen besluit genomen hoe een vervolg wordt gegeven aan de opgedane ervaringen.

Beschouwing

Het kunnen coachen van leerlingen in de zoektocht naar een voor hun passende sport start met inzicht in het buitenschoolse sport- en beweeggedrag van de leerlingen. In de pilot is de meeste tijd gaan zitten in het bepalen welke vragen we daarvoor minimaal willen stellen en dit vervolgens vertalen naar een digitale tool. Schriftelijk invullen en verwerken zoals in Zetten is gebeurd is te tijdrovend. Door het inzicht in de sportloopbaan van leerlingen is het ook mogelijk te differentiëren en gericht aandacht te geven aan de groep die nog niet sport, dreigt te stoppen of al is gestopt.

- Omdat in de groepsgesprekken gevoelige onderwerpen aan bod (kunnen) komen, is een veilig klimaat noodzakelijk. De samenstelling van de groepen is daarom erg belangrijk. Mochten er twee of drie dominante leerlingen zijn die absoluut niet willen sporten bestaat het risico dat ze de rest van de leerlingen in deze gedachte meetrokken.

- Samen met leerlingen op zoek gaan naar passend sportaanbod vraagt van de vakdocent als sportloopbaancoach ook inzicht in de lokale c.q. regionale sportkaart.
- NOC*NSF zal met de nieuwe Sportagenda 2013-2016 extra focus leggen op kansrijke doelgroepen in het kader van sportparticipatie. Leerlingen in het VO zijn een kansrijke doelgroep.
- De vakdocent in de rol van sportloopbaancoach past ook in de lijn van het nieuwe beroepsprofiel leraar lichamelijke opvoeding van de KVLO.
- NOC*NSF en KVLO zullen de opgedane ervaringen in deze pilot vertalen naar een passend vervolg en op die manier een positieve bijdrage leveren aan een leven lang plezier in sport en bewegen.

Het pilotproject is begeleid en uitgevoerd door:

Gert van Driel, opleidingscoördinator Windesheim

Ruben Boot, vakdocent bewegingsonderwijs Hendrik Piersoncollege Zwolle (tot schooljaar 2011-2011)

Jan Wit, docent SDV & bewegingsonderwijs. Topsportcoördinator Talentstad te Zwolle

Michiel Kruiswijk, docent bewegingsonderwijs Carolus Clusius College te Zwolle.

*Gerda Op het Veld, adviseur jeugd, sport en onderwijs NOC*NSF* ◀

Contact:

g.van.driel@windesheim.nl